

TYÖELÄMÄ- JA TASA- ARVOVALIOKUNNAN MIETINTÖ 9/2007 vp

Hallituksen esitys siviilipalveluslaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 7 päivänä marraskuuta 2007 lähettänyt työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen siviilipalveluslaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 140/2007 vp).

Lakialoite

Valiokunta on käsitellyt esityksen yhteydessä lakialoitteen siviilipalveluslaiksi ja laeiksi eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta (LA 117/2007 vp — Paavo Arhinmäki /vas), joka on lähetetty valiokuntaan 6 päivänä marraskuuta 2007.

Lausunnot

Eduskunnan päätöksen mukaisesti perustuslakivaliokunta ja puolustusvaliokunta ovat antaneet asiasta lausuntonsa (PeVL 18/2007 vp, PuVL 4/2007 vp), jotka on otettu tämän mietinnön liitteiksi.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- ylitarkastaja Inka Douglas ja vanhempi hallitussihteeri Heidi Nummela, työministeriö
- hallitusneuvos Timo Turkki, puolustusministeriö
- lainsäädäntöneuvos Arto Kosonen, ulkoasiainministeriö
- sihteeri Jussi Aaltonen, tasa-arvoasiain neuvottelukunta, mies- ja mediajaosto
- kaupunginlakimies Sami Sarvilinna, Helsingin kaupunki
- varapuheenjohtaja Thomas Hackman, Amnesty International, Suomen osasto
- lakiasiansihteeri Juha Keltti, Aseistakieltäytyjäliitto ry.

Viitetieto

Valiokunta on käynyt tutustumassa Lapinjärven siviilipalveluskeskuksen toimintaan.

HALLITUKSEN ESITYS JA LAKIALOITE

Hallituksen esitys

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi siviilipalveluslaki ja muutettavaksi eräitä siihen liittyviä lakeja. Samalla kumottaisiin vuoden 1991 siviilipalveluslaki.

Esityksen mukaan siviilipalvelus olisi mahdollista myös poikkeusolojen aikana. Ylimää-

räistä palvelusta koskevan päätöksen ja liikekannallepanon aikana siviilipalveluskeskus määräisi siviilipalvelusvelvolliset avustaviin siviili- luonteisiin kriisitehtäviin. Siviilipalvelusvelvollisten sijoituspaikkana liikekannallepanon aikana toimisivat pelastuslaissa tarkoitetut pelastus-

viranomaiset ja pelastustoimintaan sekä väestönsuojeluun osallistuvat viranomaiset.

Esityksen tavoitteena on poistaa nykyisen lain kurinpitomenettelyyn, palvelusrikkomusten rikosoikeudellisiin seuraamuksiin ja siviilipalvelusvelvollisten asumiskustannusten korvaamiseen liittyvät ongelmat sekä saattaa se vastaamaan asevelvollisuuslakiin esitettyjä muutoksia.

Siviilipalvelushakemus hyväksyttäisiin normaaliaikana ilman vakaumuksentutkintaa. Liikkekannallepanon aikana ja normaaliajan vakavassa häiriötilanteessa hyväksymisen edellytyksenä olisi vakaumuksentutkinta. Vakaumuksentutkinnan tekisi vakaumuksentutkintalautakunta, joka olisi puolueeton asiantuntijaelin.

Siviilipalveluksen kokonaiskesto lyhennettäisiin 33 vuorokaudella 362 vuorokauteen. Siviilipalveluksen peruskoulutuksessa painotettaisiin nykyistä enemmän pelastustoimintaan ja väestönsuojeluun liittyviä valmiuksia sekä yleisiä kansalaisvalmiuksia.

Siviilipalveluskeskuksen tehtäviä lisättäisiin. Se hyväksyisi jatkossa kaikki siviilipalveluspaikkahakemukset, vastaisi kattavasti kurinpitomenettelyn toimeenpanosta ja tekisi keskitetysti kaikki rikosilmoitukset. Siviilipalveluskeskus sijoittaisi liikkekannallepanon aikana siviilipalvelusvelvolliset palvelukseen ja vastaisi ylimääräisen palveluksen järjestämisestä normaaliajan vakavassa häiriötilanteessa. Lisäksi se toimisi jatkossa siviilipalvelusvelvollisten valvontaviranomaisena.

Uusi kurinpitorangeistus olisi henkilökohtaisten lomien menetys. Taloudellisille seuraamuksille säädettäisiin enimmäismäärät.

Siviilipalveluksesta kieltäytyminen ja siviilipalvelusrikos olisivat jatkossa erillisiä rikoksia.

Siviilipalveluksesta kieltäytymisestä seuraisi aina ehdoton vankeusrangaistus, jonka määrä olisi puolet jäljellä olevasta palvelusajasta. Siviilipalvelusrikoksesta tuomittavan rangaistuksen määräämiseen sisältyisi harkintavaltaa, ja rangaistukset voisivat lieventyä.

Palveluskelpoisuuden käsite määriteltäisiin laissa nykyistä selkeämmin. Ulkosuomalaisten ja toisen valtion kansalaisten mahdollisuus saada vapautus palveluksesta helpottuisi. Kuntoisuuslomien enimmäismäärää vähennettäisiin nykyisestä 30 päivästä 20 päivään. Isyysvapaa pidennettäisiin 6 päivästä 12 päivään. Muutokset vastaavat asevelvollisuuslakiin ehdotettuja muutoksia.

Siviilipalvelusvelvollisella olisi mahdollisuus enintään kahden kuukauden mittaiseen ulkomaanpalvelukseen.

Siviilipalvelusvelvollisen majoituskustannukset siirrettäisiin osittain valtion kustannettaviksi.

Esitys liittyy vuoden 2008 talousarvioon ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2008.

Lakialoite

Lakialoitteessa (LA 117/2007 vp) ehdotetaan siviilipalveluksen suorittamisajaksi 240 vuorokautta eli 8 kuukautta, mikä vastaa keskimääräistä varusmiespalvelusaikaa. Siviilipalveluksesta kieltäytymisen osalta ehdotetaan tuomioistuimelle mahdollisuutta tuomita vankeusrangaistus ehdollisena. Vakaumuksen tutkintalautakunnan perustamisesta ehdotetaan luovuttavaksi.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksen-

mukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotusten hyväksymistä seuraavin huomautuksin ja muutosehdotuksin.

Siviilipalvelusaika

Monet kansainväliset tahot ovat kritisoineet nykyisen siviilipalveluksen kestoja suhteessa varusmiespalvelukseen. Muun muassa YK:n ihmisoikeuskomitea, Euroopan neuvoston ihmisoikeusvaltuutettu ja Amnesty International ovat pitäneet siviilipalvelusaikaa rankaisevan pitkinä.

Valiokunta pitää tärkeänä, että siviilipalvelusaikaa ehdotetaan lakiehdotuksessa lyhennettäväksi 33 päivällä verrattuna nykyiseen tilanteeseen. Ehdotettu siviilipalvelusaika on sama kuin varusmiehen pisin palvelusaika eli 362 vuorokautta. Se jää kuitenkin edelleen selvästi pitemmäksi kuin varusmiesten keskimääräinen palvelusaika, joka on noin 8,7 kuukautta.

Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan katsonut, että ehdotus siviilipalvelusajasta ei muodostu lakiehdotuksen käsittelyjärjestykseen vaikuttavaksi seikaksi, kun eri palvelusmuotoja arvioidaan palvelusmuotojen kokonaisrasittavuuteen liittyvien seikkojen valossa. Merkityksellisinä seikkoina on tällöin pidetty esimerkiksi palveluksen fyysistä ja psyykkistä rasittavuutta, palvelusajan pituutta, työ- ja koulutusajan menetystä, erottamista perheestä ja muusta totutusta ympäristöstä sekä palvelukseen sisältyviä asuinpaikan valinnan ja liikkumisvapauden rajoituksia. Myös puolustusvaliokunta on lausunnossaan vertaillut palvelusmuotojen kokonaisrasittavuutta muun muassa paikallaolovelvollisuuden sekä henkisen ja fyysisen rasittavuuden perusteella.

Kriisiaikainen palvelus

Ihmisoikeuksien toteutumisen kannalta ongelmallisena on pidetty sitä, että oikeus kieltäytyä aseista on ollut voimassa ainoastaan rauhan aikana. Lakiehdotuksen mukaan siviilipalvelus olisi mahdollinen myös poikkeusolojen aikana. Ylimääräistä palvelusta koskevan päätöksen ja liikekannallepanon aikana siviilipalveluskeskus määräisi siviilipalvelusvelvolliset pelastus- ja väestönsuojeluviranomaisia avustaviin tehtäviin.

Valiokunta pitää uudistusta tärkeänä. Se selkiyttää siviilipalveluksen suorittaneiden asemaa kriisioloissa. Omantunnon vapauden ja vakaumuksen suojan kannalta on tärkeää, että siviilipalvelusvelvollisten sijoittamisesta päättää kriisiaikoinakin siviilipalveluskeskus.

Lakiehdotuksen mukaan kriisiaikoina siviilipalvelukseen hakeutuvien vakaumus tutkittaisiin valtioneuvoston asettamassa vakaumuksen tutkintalautakunnassa. Valiokunnan suorittamassa asiantuntijakuulemisessa ja perustuslakivaliokunnan lausunnossa on esitetty epäilyjä mahdollisuuksista tutkia objektiivisin perustein ja luotettavasti henkilön vakaumusta tai sen aitoutta. Valiokunta ehdottaa perustuslakivaliokunnan lausunnon mukaisesti lakiehdotukseen lisättäväksi säännökset muutoksenhausta tutkintalautakunnan päätökseen. Valiokunta pitää sinänsä perusteltuna, että kriisioloissa siviilipalvelukseen pääseminen edellyttää vakaumuksen tutkintaa. Valiokunta korostaa kuitenkin, että vakaumuksen tutkintalautakunnan työssä tulee huomiota kiinnittää siihen, että henkilön kyvyttömyys verbaalisesti kuvata vakaumuksensa laatua ja syvyyttä ei saisi vaikuttaa arvioinnin lopputulokseen.

Siviilipalveluksen sisällöllinen kehittäminen

Siviilipalveluksen peruskoulutusjakson aikana annettavaa koulutusta tiivistetään ja sen sisältöä kehitetään niin, että pelastustoiminnan ja väestönsuojelun sekä yleisten kansalaisvalmiuksien osuutta koulutuksessa lisätään. Tarkoitus on, että siviilipalvelusvelvolliset voivat yhteisen alkuopetuksen jälkeen valita yhden kolmesta suuntautumisvaihtoehdosta, joita ovat pelastustoimi ja väestönsuojelu, ympäristön- ja kulttuuririimuuden suojelu sekä yleissivistys ja kansalaisvalmiudet.

Valiokunta pitää peruskoulutuksen uudistusta onnistuneena. Koulutus antaa siviilipalvelusmiehille hyödyllisiä tietoja ja valmiuksia, laajentaa heidän käsitystään itsestä ja yhteiskunnasta sekä auttaa heitä oman maailmankuvansa rakentamisessa. Suuntautumisvaihtoehdoissa annettava erikoistumiskoulutus lisää siviilipal-

velusmiesten valmiuksia auttaa erilaisissa onnettomuuksissa, luonnonmullistuksissa ja muissa kriisitilanteissa.

Työasiainvaliokunta on tämän esityksen hyväksymisen yhteydessä kumottavasta siviilipalveluslaista antamassaan lausunnossa (TyVL 3/1991 vp) ehdottanut, että mahdollisuudet ottaa käyttöön esimerkiksi Tanskan mallin mukainen järjestelmä siviilipalvelun suorittamiseksi ulkomailla selvitettäisiin. Valiokunta toteaa tyydytyksellä, että lakiehdotuksessa ehdotetaan siviilipalvelusvelvolliselle mahdollisuutta enintään kahden kuukauden mittaiseen ulkomaanpalveluun. Muutos on tarpeellinen ja tarkoituksenmukainen. Se parantaa mahdollisuuksia siviilipalvelusvelvollisten käyttämiseen kehitysyhteistyötehtävissä. Valiokunta pitää tärkeänä, että uudistuksen toimivuutta seurataan.

Siviilipalveluspaikkojen riittävyys ja asumiskustannusten korvaaminen

Eräs siviilipalvelukseen liittyvä ongelma on jo pitkään ollut palveluspaikkojen vähyys. Palveluspaikattomien määrä vaihtelee 30—80 palvelusvelvollisen välillä keskiarvon ollessa noin 55 palveluspaikatonta. Merkittävä syy palveluspaikkojen vähyteen on siviilipalvelusmiehestä siviilipalveluspaikalle aiheutuva taloudellinen rasite. Palveluspaikan tulee vastata siviilipalvelusvelvollisen ylläpidosta, ja asumiskustannukset muodostavat usein valtaosan syntyvistä kustannuksista.

Valiokunta pitää tärkeänä, että lakiehdotukseen sisältyy ehdotus majoituskustannusten osittaisesta korvaamisesta palveluspaikalle. Tämä saattaa osaltaan ratkaista palveluspaikkaongelmaa ja madaltaa kynnystä ryhtyä palveluspaikaksi.

Valiokunta kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että etenkin pääkaupunkiseudulla ja suurissa kasvukeskuksissa esitetty korvaus voi osoittautua riittämättömäksi rohkaisemaan kuntia ja muita mahdollisia siviilipalveluspaikkoja tarjoamaan lisää palveluspaikkoja siviilipalvelusvelvollisille. Palveluspaikan hakeminen ja odottaminen aiheuttaa siviilipalvelusvelvolliselle

usein opintojen ja töihin pääsyn ylimääräistä viivästymistä, mikä on ristiriidassa hallituksen tavoitteena olevan opintojen nopeuttamisen ja töihin menon aikaistamisen kanssa. Myös siviilipalvelusmiesten sijoittaminen työpalveluun Lapinjärven siviilipalveluskeskukseen ilman, että heille voidaan siellä osoittaa mielekkäitä työtehtäviä, on niin siviilipalvelusvelvollisten kuin yhteiskunnankin kannalta epätarkoituksenmukaista ja aiheuttaa valtiolle turhia kustannuksia.

Valiokunta pitää välttämättömänä, että hallitus tarkoin seuraa asumiskustannusten korvaamiseen tarkoitettujen määrärahojen riittävyyttä ja uudistuksen vaikutuksia siviilipalveluspaikkojen määrään ja ryhtyy tarvittaessa toimiin asumiskustannusten korvaustason nostamiseksi.

Kurinpitosäännökset

Valiokunta katsoo, että siviilipalveluksesta kieläytymisen ja siviilipalvelusrikoksen eriyttäminen itsenäisiksi rikoksiksi on hyvin perusteltua. Myös kurinpitoasioiden käsittelyn keskittäminen siviilipalveluskeskukseen on tärkeä uudistus.

Voimassa olevan lain aikana kurinpito on ollut palveluspaikan tehtävänä. Käytännössä tämä on johtanut siihen, että siviilipalvelusvelvollisten osalta ei ole voitu taata yhtenäistä menettelyä kurinpitoasioissa, koska palveluspaikkojen osaaminen kurinpitoasioissa ja kynnys ryhtyä kurinpitotoimiin on vaihdellut. Kurinpitoasioiden käsittelyn ja rikosilmoitusten teon keskittäminen siviilipalveluskeskuksen tehtäväksi lisää siviilipalvelusvelvollisten oikeusturvaa ja tasapuolista kohtelua kurinpitoasioissa.

Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan pitänyt siviilipalvelusrikoksen rangaistussääntelyä varsin ankarana, kun otetaan huomioon, että kysymys ei ole siviilipalveluksesta kieltäytymisestä. Vankeusrangaistusta siviilipalvelusrikoksesta ei lakiehdotuksen 80 §:n 1 momentin mukaan saa määrätä ehdolliseksi eikä sen sijasta saa määrätä yhdyskuntapalvelua. Vankeuteen tuomitaan ajaksi, joka vastaa enintään puolta palvelusvelvollisen jäljellä olevasta palvelusajasta. Valiokunta yhtyy perustuslakivaliokunnan näke-

mykseen rangaistussääntelyn ankaruudesta ja pitää tärkeänä, että selvitetään, voitaisiinko ehdoton vankeusrangaistus korvata jollakin tarkoituksenmukaisemmalla seuraamuksella.

Perustuslakivaliokunnan lausunnon mukaan rangaistus on mitattava niin, että se on oikeudenmukaisessa suhteessa rikoksen vahingollisuuteen ja vaarallisuuteen, teon vaikuttamiin sekä rikoksesta ilmenevään tekijän syyllisyyteen. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta yhtyy perustuslakivaliokunnan vaatimuksiin rangaistusten oikeasuhtaisuuden turvaamisesta.

Isyyden tukeminen

Lakiehdotuksessa esitetään isyysvapaaseen kuuden päivän pidennystä, joka vastaa asevelvollisuuslain puolelle ehdotettua muutosta. Näin ollen isyysvapaa pitenee nykyisestä kuudesta päivästä 12 päivään.

Aktiivisen isyyden tukeminen on koko yhteiskunnan tehtävä. Isiä pyritään eri tavoin kannustamaan vanhemmuuteen liittyvien velvollisuuksien jakamiseen tasa-arvoisesti äitien kanssa. Tässä tarkoituksessa myös isyysvapaan kesto ja isyyssrahan määrä ovat toistuvasti olleet keskustelun kohteena. Sairausvakuutuslain mukaan isyyssrahaa maksetaan äitiys- ja vanhempainrahakauden aikana enintään 18 päivältä. Pääministeri Matti Vanhasen II hallituksen ohjelmassa luvataan pidentää isyysvapaata 2 viikolla siten, että uudistus toteutetaan vuoden 2010 budjetissa.

Valiokunta katsoo, että lapsen hoitoon liittyvien valmiuksien hankkiminen on tärkeää kansalaiskasvatusta niin varusmiehille kuin siviilipalvelusmiehillekin ja heidän tulisi olla mahdollista pitää yhtä pitkä isyysvapaa lapsen syntymän yhteydessä kuin muidenkin isien. Valiokunta pitää tärkeänä, että mahdollisuudet isyysvapaan pidentämiseksi 18 päivään selvitetään mahdollisimman pian. Isyysvapaan edelleen pidentyessä hallituksen ohjelman mukaisesti tulee huolehtia, että vastaavat muutokset tehdään myös asevelvollisuuslakiin ja siviilipalveluslakiin.

Samalla valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että erilaiset perhemuodot tulisi saattaa sa-

manarvoiseen asemaan vanhemmuuteen liittyvissä tilanteissa. Perhemuotojen monimuotoisuuden vuoksi oikeuden määrittävänä kriteerinä ei saisi olla biologinen vanhemmuus, vaan perheeseen syntyvä tai adoptoitava lapsi.

Puolustusvaliokunta on asevelvollisuuslaista antamassaan mietinnössä (PuVM 1/2007 vp) pitänyt isyyden tukemisessa tärkeinä lakiehdotuksen säännöksiä henkilökohtaisesta lomasta ja painavista henkilökohtaisista syistä myönnettävästä lomasta. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta toteaa, että myös siviilipalvelusvelvollisten kohdalla tulee isyyttä tukea vastaavalla tavalla siviilipalveluslakiehdotuksen mukaisia henkilökohtaisia lomia myöntämällä.

Valiokunta korostaa varusmies- ja siviilipalveluksen merkitystä kansalaiskasvatustieteenä, jotka tavoittavat lähes koko nuorten miesten ikäluokan. Valiokunta painottaa tasa-arvokasvatuksen tärkeyttä ja katsoo, että tasa-arvo- ja sukupuolinäkökulman huomioivaa koulutusta tulee lisätä niin varusmiehille kuin siviilipalvelusvelvollisillekin annettavassa koulutuksessa.

Yksityiskohtaiset perustelut

Yleistä

Laki eräiden tehtävien siirtämisestä työ- ja elinkeinoministeriöön tulee voimaan 1.1.2008. Valiokunta ehdottaa työministeriötä koskevat säännökset muutettaviksi työ- ja elinkeinoministeriötä koskeviksi.

Valiokunta ehdottaa 1. lakiehdotukseen lisättäväksi kaksi uutta pykälää. Valiokunta ehdottaa lakiehdotuksiin tehtäväksi tästä johtuvat muutokset viittaussäännösten pykälänumerointiin.

1. Siviilipalveluslaki

1. luku. Yleiset säännökset

3 §. Siviilipalveluksen sisältö. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 2 momentti, jossa säännellään siviilipalvelukseen kuuluvan työpalve-

lun sisällöstä. Muutos perustuu perustuslakivaliokunnan lausuntoon, jonka mukaan 3 §:ää on syytä täydentää esityksen tarkoitusta vastaavilla, työpalvelun sisältöä esimerkinomaisesti luonnehtivilla maininnoilla.

9 §. Siviilipalveluspaikkahakemuksen käsittely ja siviilipalveluspaikkaoikeuden peruuttaminen. Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan korostanut, että palveluspaikalla ei lakiehdotuksen mukaan ole toimivaltaa määrätä kurinpitorangeistusta, ja pitänyt jossain määrin harhaanjohtavina lakiehdotuksen 9 ja 44 (45) §:n mainintoja henkilöstä, jonka tehtävänä on muun ohella vastata kurinpidosta palveluspaikalla. Perustuslakivaliokunnan kannan mukaisesti pykälän 1 momenttia ehdotetaan tältä osin muutettavaksi.

11 §. Tarkemmat säännökset. Perustuslakivaliokunnan lausunnossa on kiinnitetty huomiota siihen, että valtioneuvoston asetuksella säädetään 11 §:n mukaan tarkemmin muun ohella siviilipalveluskeskuksen henkilökunnasta ja henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista, vaikka lakiehdotuksessa ei ole lainkaan säännöksiä keskuksen henkilökunnasta eikä henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista. Valtuus lakia "tarkempien" säännösten antamiseen ei näiltä osin ole kielellisesti asianmukainen. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta ehdottaa säännöksen jakamista kahteen momenttiin niin, että tarkemmin säätäminen asetuksella koskee vain siviilipalveluspaikkahakemuksen käsittelyä, josta lakiehdotuksen 9 §:ssä on säännöksiä.

15 §. Siviilipalveluspaikan määrääminen. Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan pitänyt perusoikeuksien ja hyvän hallinnon vaatimusten näkökulmasta tärkeänä lakiehdotuksen täydentämistä säännöksellä, jonka mukaan siviilipalveluspaikaksi voidaan määrätä 8 §:n 2 momentin 3 ja 4 kohdassa tarkoitettu uskonnollinen yhdyskunta tai sen seurakunta taikka yksityisoikeudellinen yhteisö, yhdistys tai säätiö vain siviilipalvelusvelvollisen suostumuksella. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta ehdottaa tätä tarkoittavan säännöksen lisäämistä 1 momenttiin.

4. luku. Siviilipalvelushakemuksen käsittely erityisolaisissa

18 §. Siviilipalvelukseen hakeminen erityisolaisissa. Perustuslakivaliokunnan lausunnossa on kiinnitetty huomiota siihen, että esityksen perustelujen mukaan tutkintalautakunta käsittelee uutena hakemuksena 18 §:n 2 momentissa tarkoitettua, siviilipalvelukseen jo hyväksytyn asevelvollisen antaman selvityksen vakaumukseltaan. Tämä ei kuitenkaan käy ilmi lakiehdotuksen 4 luvun säännöksistä. Tämän vuoksi pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 3 momentti, jossa säädetään pykälän 2 momentissa tarkoitettua selvityksen käsittelemisestä uutena hakemuksena ja vakaumuksentutkintalautakunnan antaman päätöksen vaikutuksista aiemmin annettuun päätökseen siviilipalvelukseen hyväksymisestä.

20 §. Lautakunnan asettaminen ja jäsenten kelpoisuusvaatimukset. Perustuslakivaliokunnan lausunnossa esitetyn perusteella pykälän 3 momenttia ehdotetaan täydennettäväksi päätöksentekoa koskevalla enemmistösäännöksellä, jonka mukaan lautakunnan kokouksessa läsnä olevien jäsenten enemmistö ei saa olla siviilipalvelusviranomaisen ja puolustushallinnon edustajia. Pykälän 4 momenttiin ehdotetaan lautakunnan riippumattomuuden vahvistamiseksi lisättäväksi maininta lautakunnan jäsenten virasapysymisoikeudesta.

21 §. Siviilipalvelushakemuksen käsittely lautakunnassa. Muutoksenhakukieltoa koskeva 5 momentti ehdotetaan poistettavaksi perustuslakivaliokunnan lausunnossa esitetyillä perusteilla. Säännökseen ehdotetaan otettavaksi viittaus-säännös 98 §:ään, jossa muutoksenhakuoikeudesta säädetään.

6. luku. Siviilipalveluksen suorittaminen ja siviilipalveluksen päättymisen

35 §. Siviilipalvelusvelvollisten oikeuksien rajoittaminen. (Uusi) 5 Perustuslakivaliokunnan lausunnossa esitetyillä perusteilla valiokunta ehdottaa lakiehdotukseen lisättäväksi uuden 35 §:n, jossa säädetään siviilipalvelusvelvolli-

sen oikeuksien rajoittamisen yleisistä periaatteista. Säännöksen mukaan siviilipalvelusvelvollisen oikeuksia ei saa siviilipalveluslain nojalla rajoittaa enempää kuin palvelusvelvollisuuden suorittaminen sekä siviilipalvelusvelvollisten ja muiden henkilöiden turvallisuus välttämättä vaativat.

38 §. *Siviilipalvelusvelvollisen velvollisuudet.* Perustuslakivaliokunnan lausunnossa kiinnitetään huomiota siihen, että pykälän säännökset siviilipalvelusvelvollisen palvelusvelvollisuuden sisällöstä ovat kovin yleispiirteisiä. Perustuslakivaliokunnan lausunnon mukaan pykälää on tarpeen täydentää maininnoilla palvelusvelvollisuuden ulottamisesta vain sellaisiin työnjohdoliisiin määräyksiin, jotka annetaan lakiin perustuvan toimivallan nojalla. Valiokunta ehdottaa pykälään tätä tarkoittavaa täsmennystä.

Lakiehdotuksen 8 §:n 4 momentin mukaan siviilipalvelusasioita käsittelevä siviilipalveluskeskuksen ja siviilipalveluspaikan henkilöstö toimivat virkavastuulla hoitaessaan siviilipalveluslain mukaisia tehtäviä. Toimivalta siviilipalvelusvelvollisen palvelustehtävien määräämiseen siviilipalveluspaikassa kuuluu 45 §:n mukaiselle vastuuhenkilölle tai hänen määräämälleen.

43 §. *Palvelusajan laskeminen.* Pykälän 2 momentin 2 kohdan mukaan palvelusaikaan ei lasketa päiviä, jotka siviilipalvelusvelvollinen on ollut 40 §:n 2 momentissa tarkoitettulla henkilökohtaisista syistä annetulla lomalla. Näin ollen 40 §:n 1 momentin nojalla myönnettyt lomat lasketaan palvelusaikaan. Hallituksen esityksessä 40 §:n perusteluissa oleva kannanotto, joka on ristiriidassa 43 §:n 2 momentin sisällön kanssa, tulee näin ollen poistaa.

45 §. *Siviilipalvelusvelvollisten valvonta ja palvelustehtävien määrääminen.* Viitaten edellä 9 §:n kohdalla esitettyihin perusteluihin valiokunta ehdottaa 1 momentista poistettavaksi viitauksen kurinpidosta vastaavaan henkilöön.

9. luku. *Ylimääräinen palvelus ja palvelus liikekannallepanon aikana*

64 §. *Ylimääräinen palvelus.* Perustuslakivaliokunnan lausunnossa esitetyillä perusteilla valiokunta ehdottaa 2 momentin säännöstä täsmennettäväksi. Vastaava täsmennys ehdotetaan tehtäväksi 65 §:n 1 momenttiin.

66 §. *Ylimääräiseen palvelukseen ja liikekannallepanon aikaiseen palvelukseen sovellettavat säännökset.* Perustuslakivaliokunnan lausunnossa esitetyillä perusteilla valiokunta ehdottaa 2 momentin valtuutussäännökset poistettaviksi. Näin ollen ylimääräisen palveluksen ja liikekannallepanon aikana ei olisi mahdollista säätää poikkeuksia lain säännöksistä valtioneuvoston asetuksella. Muutoksen jälkeen säännös vastaa sisällöltään puolustusvaliokunnan asevelvollisuuslain 90 §:ään esittämää tarkennusta.

67 §. *Palvelukseen määräämättä jättäminen hakemuksesta yleisen edun vuoksi.* Puolustusvaliokunta on mietinnössään asevelvollisuuslaista ehdottanut asevelvollisuuslakiin lisättäväksi säännöksen, jonka mukaan kansanedustaja, valtioneuvoston jäsen tai Euroopan parlamentin jäsen jätetään kutsumatta ylimääräiseen palvelukseen tai liikekannallepanon aikaiseen palvelukseen. Valiokunta ehdottaa vastaavan säännöksen lisäämistä siviilipalveluslakiin 67 §:n uudeksi 2 momentiksi.

11. luku. *Siviilipalvelusvelvollisuuden rikkominen*

77 §. *Siviilipalvelusrikos ylimääräisen palveluksen tai liikekannallepanon aikana.* Perustuslakivaliokunnan lausunnossa esitetyillä perusteilla valiokunta ehdottaa säännökseen lisättäväksi vaatimuksen, jonka mukaan laiminlyönnin tulee olla olennainen.

13. luku. *Muutoksenhaku*

98 §. *Muutoksenhaku asevelvollisten vakaumusementutkintalautakunnan päätökseen.* Perustuslakivaliokunnan lausunnossa esitetyillä perusteilla valiokunta ehdottaa lakiehdotukseen lisät-

täväksi uuden 98 §:n, johon ehdotetaan otettavaksi muutoksenhakua vakaumuksentutkintalautakunnan päätökseen koskevat säännökset.

Pykälän 1 momentin mukaan vakaumuksentutkintalautakunnan antamaan päätökseen voi hakea muutosta Helsingin hallinto-oikeudelta. Asian laadun ja erityisolosuhteiden vuoksi muutoksenhaku on tarpeen keskittää yhteen hallinto-oikeuteen. Valitusajan tulee olla lyhyt, jotta palvelusvelvolliset voidaan sijoittaa tehtäviinsä viivytyksettä. Säännöksessä valitusajaksi ehdotetaan 14 vuorokautta päätöksen tiedoksisaannista.

Pykälän 2 momentissa säädetään valituskirjelmän toimittamisesta hallinto-oikeuteen. Palvelusvelvollisten nopean tehtäviin sijoittamisen vuoksi hallinto-oikeuden tulee käsitellä valitus kiireellisenä. Valitus ei estä päätöksen täytäntöönpanoa, ellei valitusviranomainen toisin määrää.

Pykälän 3 momentin mukaan hallinto-oikeuden päätökseen voi hakea muutosta, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

5. Laki asevelvollisen kuoltua suoritettavasta taloudellisesta tuesta annetun lain 1 ja 2 §:n muuttamisesta

2 §. *Tuen saamisen edellytykset.* Saadun selvityksen mukaan lainsäädännössä ei enää käytetä

termiä vapaaehtoinen harjoitus, joten tätä koskeva maininta ehdotetaan tarpeettomana poistettavaksi säännöksestä.

Aloite

Valiokunta ehdottaa siviilipalveluslain hyväksyttäväksi hallituksen esittämän lakiehdotuksen pohjalta. Valiokunnan kannasta seuraa, että lakialoite LA 117/2007 vp ehdotetaan hylättäväksi.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella työelämä- ja tasa-arvovaliokunta ehdottaa,

että hallituksen esitykseen sisältyvät 2., 4. ja 7.—15. lakiehdotus hyväksytään muuttamattomina,

että hallituksen esitykseen sisältyvät 1., 3., 5. ja 6. lakiehdotus hyväksytään muutettuina (Valiokunnan muutosehdotukset) ja

että lakialoite LA 117/2007 vp hylätään.

Valiokunnan muutosehdotukset

1.

Siviilipalveluslaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 ja 2 §
(Kuten HE)

3 §

Siviilipalveluksen sisältö

(1 mom. kuten HE)

Työpalvelu suoritetaan lähinnä sosiaali- ja terveydenhuollon, opetus- ja kulttuuritoimen, pelastustoimen, väestönsuojelun tai ympäristönsuojelun tehtävissä. (Uusi 2 mom.)

4 ja 5 §
(Kuten HE)

2 luku

Siviilipalvelusviranomaiset

6 §

Työ- ja elinkeinoministeriö ja siviilipalvelusasiain neuvottelukunta

Työ- ja elinkeinoministeriö johtaa, ohjaa ja kehittää siviilipalvelusta.

Työ- ja elinkeinoministeriön apuna siviilipalveluksen kehittämisessä ja suunnittelussa toimii valtioneuvoston asettama siviilipalvelusasiain neuvottelukunta. Neuvottelukunnan toimikaudesta, kokoonpanosta ja tarkemmista tehtävistä säädetään valtioneuvoston asetuksella.

7 §

Siviilipalveluskeskus

(1 ja 2 mom. kuten HE)

Siviilipalveluskeskuksena toimii Lapinjärven koulutuskeskus viranomaisasemassa työ- ja elinkeinoministeriön alaisuudessa.

Työ- ja elinkeinoministeriö korvaa siviilipalveluskeskukselle sen toiminnasta aiheutuvat kustannukset sopimuksen mukaan.

8 §
(Kuten HE)

9 §

Siviilipalveluspaikkahakemuksen käsittely ja siviilipalveluspaikkaoikeuden peruuttaminen

Siviilipalveluskeskus päättää siviilipalvelupaikan hyväksymisestä hakemuksesta. Hake-

mus on tehtävä kirjallisesti ja siihen tulee sisältyä tarpeelliset tiedot hakijan edellytyksistä selviytyä siviilipalveluspaikalta edellytettävistä taloudellisista ja hallinnollisista velvoitteista. Hakemukseen ja sen hyväksymistä koskevaan päätökseen on sisällytettävä myös tieto 45 §:ssä tarkoitettusta siviilipalvelusvelvollisten valvonnasta vastaavasta henkilöstä.

(2 ja 3 mom. kuten HE)

10 §

Siviilipalvelusvelvollisten sijoitusvelvollisuus

Ilman siviilipalveluspaikkaa jäävien siviilipalvelusvelvollisten määrän ylittäessä siviilipalveluskeskuksen majoitus- ja työhönsijoitusresurssit valtioneuvoston on määrättävä viipymättä työ- ja elinkeinoministeriön esittelystä eri ministeriöiden hallinnonaloille siviilipalvelukseen sijoitettavien siviilipalvelusvelvollisten vähimmäislukumäärä.

11 §

Tarkemmat säännökset

Siviilipalveluspaikkahakemuksen käsittelystä (poist.) säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Siviilipalveluskeskuksen henkilökunnasta ja henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista säädetään valtioneuvoston asetuksella. (Uusi 2 mom.)

3 luku

Siviilipalvelusvelvollisuuden alkaminen ja siviilipalveluspaikan määräytyminen

12 §

Siviilipalvelukseen hakeminen

(1 mom. kuten HE)

Hakemus siviilipalvelukseen on toimitettava kutsunnassa kutsuntalautakunnalle, asevelvollisen ollessa palveluksessa joukko-osaston komentajalle ja muulloin siviilipalveluskeskukselle tai puolustusvoimien aluetoimistolle. Hake-

mus on tehtävä työ- ja elinkeinoministeriön vahvistamalle lomakkeelle, ja siinä on annettava vakuutus 1 §:ssä tarkoitetuista vakaumukseen perustuvista syistä. Hakemus on allekirjoitettava.

(3 mom. kuten HE)

13 §

Siviilipalvelushakemuksen käsittely

(1 ja 2 mom. kuten HE)

Asevelvollisuuslain tai naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta annetun lain mukaisen palveluksen suorittaneen siviilipalvelusvelvollisen asemasta 64 §:ssä tarkoitetun ylimääräistä palvelusta koskevan päätöksen ja 65 §:ssä tarkoitetun liikekannallepanon aikana säädetään 18, 64 ja 65 §:ssä.

14 §

(Kuten HE)

15 §

Siviilipalveluspaikan määrääminen

Siviilipalveluskeskus määrää siviilipalveluspaikan, jossa siviilipalvelusvelvollinen suorittaa työpalvelun. Ennen työpalvelumääräyksen antamista siviilipalvelusvelvollista ja siviilipalveluspaikkaa on kuultava. *Siviilipalvelusvelvollinen voidaan määrätä työpalveluun 8 §:n 2 momentin 3 tai 4 kohdassa tarkoitettuun siviilipalveluspaikkaan ainoastaan hänen antamansa nimenomaisen suostumuksen perusteella.*

(2 ja 3 mom. kuten HE)

16 ja 17 §

(Kuten HE)

4 luku

Siviilipalvelushakemuksen käsittely erityisoloissa

18 §

Siviilipalvelukseen hakeminen erityisoloissa

(1 ja 2 mom. kuten HE)

Asevelvollisen vakaumuksentutkintalautakunnalle antama selvitys vakaumuksesta käsitellään 2 momentissa tarkoitettussa tilanteessa uutena siviilipalvelushakemuksena niiden asevelvollisten osalta, jotka on jo hyväksytty siviilipalvelukseen. Vakaumuksentutkintalautakunnan antama päätös poistaa samalla asevelvolliselle aiemmin annetun siviilipalvelushakemusta koskevan päätöksen. (Uusi 3 mom.)

19 §

Asevelvollisten vakaumuksentutkintalautakunta

Työ- ja elinkeinoministeriön yhteydessä toimii asevelvollisuuslain 83 ja 86 §:ssä tarkoitettu ylimääräistä palvelusta koskevan päätöksen tai liikekannallepanon aikana yksi tai useampi vakaumuksentutkintalautakunta.

(2 mom. kuten HE)

20 §

Lautakunnan asettaminen ja jäsenten kelpoisuusvaatimukset

(1 ja 2 mom. kuten HE)

Lautakunnassa tulee olla puolustushallinnon, siviilipalvelusviranomaisen ja oikeushallinnon edustus. Puheenjohtajan ja varapuheenjohtajana toimivan lakimiesjäsenen tulee olla tuomarinvirkaan oikeuttavan tutkinnon suorittaneita ja tuomarin tehtäviin perehtyneitä. Puheenjohtajan ja varapuheenjohtajana toimivan lakimiesjäsenen sekä lakimiessihteerin tulee edustaa asevelvollisuus- ja siviilipalvelusviranomaisista riippumattonta tahoa. Lautakunta on päätösvaltainen, kun puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja, lakimiessihteri ja vähintään puolet muista jäsenistä on

paikalla. *Läsnäolevien jäsenten enemmistö ei saa olla siviilipalvelusviranomaisen ja puolustushallinnon edustajia.*

Lautakunnan jäsenet toimivat tuomarin vastuulla. *Lautakunnan puheenjohtajalla, varapuheenjohtajalla ja jäsenillä on näissä tehtävissään tuomariin verrattava virassapysymisoikeus.*

21 §

Siviilipalvelushakemuksen käsittely lautakunnassa

(1—4 mom. kuten HE)

Muutoksenhausta lautakunnan antamaan päätökseen säädetään 98 §:ssä.

22 §
(Kuten HE)

5 luku

Palveluskelpoisuus, vapauttaminen ja lykäys siviilipalveluksen suorittamisesta

23 §

Palveluskelpoisuus

(1 ja 2 mom. kuten HE)

Palveluskelpoisuus määritellään niiden tietojen perusteella, jotka siviilipalvelusvelvollisesta, hänen terveydentilastaan sekä hänen fyysisestä ja henkisestä suorituskyvystään saadaan:

(1 ja 2 kohta kuten HE)

3) 93 §:ssä tarkoitetuilta tahoilta.

(4 mom. kuten HE)

24—34 §
(Kuten HE)

6 luku

Siviilipalveluksen suorittaminen ja siviilipalveluksen päättymisen

35 § (Uusi)

Siviilipalvelusvelvollisten oikeuksien rajoittaminen

Siviilipalvelusvelvollisen oikeuksia ei saa tämän lain nojalla rajoittaa enempää kuin palvelusvelvollisuuden suorittaminen sekä siviilipalvelusvelvollisten ja muiden henkilöiden turvallisuus välttämättä vaativat.

36 (35) ja 37 (36) §
(Kuten HE)

38 (37) §

Siviilipalvelusvelvollisen velvollisuudet

Siviilipalvelusvelvollisen tulee suorittaa tunnollisesti hänelle *tämän lain nojalla* määrätyt palvelustehtävät siviilipalveluspaikan osoittamassa työpisteessä sekä noudattaa siviilipalveluskeskuksen ja siviilipalveluspaikan *lain mukaan* antamia työnjohdollisia määräyksiä.

39 (38) §
(Kuten HE)

40 (39) §

Lomat

(1 ja 2 mom. kuten HE)

Siviilipalveluspaikka päättää loman antamisesta ja loman ajankohdasta. Edellä 2 momentissa tarkoitettun loman myöntää kuitenkin siviilipalveluspaikan 45 §:ssä tarkoitettu vastuhenkilö.

41 (40) ja 42 (41) §
(Kuten HE)

43 (42) §

Palvelusajan laskeminen

(1 mom. kuten HE)
 Palvelusaikaan ei lasketa päiviä, jotka siviilipalvelusvelvollinen on:
 (1 kohta kuten HE)
 2) 40 §:n 2 momentissa tarkoitettulla henkilökohtaisista syistä annetulla lomalla;
 (3 ja 4 kohta kuten HE)

44 (43) §
 (Kuten HE)

45 (44) §

Siviilipalvelusvelvollisten valvonta ja palvelustehtävien määrääminen

Siviilipalveluspaikalla on oltava siviilipalvelusvelvollisten valvonnasta (*poist.*) vastaava vastuuhenkilö. Siviilipalveluspaikka on velvollinen välittömästi ilmoittamaan siviilipalveluskeskukselle, jos vastuuhenkilö vaihtuu sekä uuden vastuuhenkilön yhteystiedot.
 (2 mom. kuten HE)

7 luku

Siviilipalvelusvelvollisen ylläpito ja etuudet

46—49 (45—48) §
 (Kuten HE)

50 (49) §

Täydennyspalvelusta, ylimääräistä palvelusta ja liikekannallepanon aikaista palvelusta suorittavan päiväraha sekä palkka

Täydennyspalveluksessa, ylimääräisessä palveluksessa ja liikekannallepanon aikaisessa palveluksessa olevalla on oikeus 48 §:ssä säädetyn päivärahan lisäksi palkkaan, jonka määrä on sama kuin reservin kertausharjoituksiin kutsutulle asevelvolliselle palvelusajalta suoritettava miehistön reserviläispalkka.

Mitä 48 §:n 3 momentissa säädetään päivärahan menettämisestä, koskee vastaavasti myös 1 momentissa tarkoitettua palkkaa.

51 (50) §

Työmatkat

(1 mom. kuten HE)
 Työmatkakustannusten korvaamisesta säädetään tarkemmin *työ- ja elinkeinoministeriön* asetuksella.

52 (51) §

Palvelusmatkojen korvaaminen

(1—3 mom. kuten HE)
 Matkakustannusten korvaamisesta ja siihen liittyvistä menettelyistä säädetään tarkemmin *työ- ja elinkeinoministeriön* asetuksella.

53 (52) §

Maksuttomat lomamatkat

(1 ja 2 mom. kuten HE)
Työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella säädetään tarkemmin maksuttomien lomamatkojen määrästä ja matkakustannusten korvaamisesta ottaen huomioon asevelvollisuuslain mukaista palvelusta suorittavien lomamatkojen lukumäärät.

54—56 (53—55) §
 (Kuten HE)

57 (56) §

Siviilipalveluksen järjestämisestä aiheutuvat ennakkoimattomat kustannukset

Työ- ja elinkeinoministeriö voi kirjallisen hakemuksen perusteella korvata siviilipalveluspaikalle siviilipalveluksen järjestämisestä aiheutuneita poikkeuksellisia ja ennakkoimattomia kustannuksia, jos niitä voidaan pitää siviilipalveluspaikan taloudellisiin edellytyksiin nähden kohutuuttomina.

8 luku

(3 ja 4 mom. kuten HE)

Täydennyspalvelus

65 (64) §

58—61 (57—60) §
(Kuten HE)*Liikekannallepanon aikainen palvelus*

62 (61) §

Lomat täydennyspalveluksen aikana

Siviilipalveluskeskus voi myöntää täydennyspalvelusta suorittavalle vain 40 §:n 1 momentissa tarkoitettua isyysvapaata ja 2 momentissa tarkoitettua lomaa painavasta henkilökohtaisesta syystä. Siviilipalvelusvelvollisella ei ole täydennyspalveluksen aikana oikeutta tämän lain 40 §:n 1 momentissa tarkoitettuun kuntoisuuslomaan ja henkilökohtaiseen lomaan.

Tasavallan presidentti päättää valtioneuvoston *esityksestä* siviilipalvelusvelvollisten liikekannallepanosta.

Siviilipalvelusvelvolliset määrätään liikekannallepanon aikaiseen palvelukseen siviilipalveluskeskuksen määräyksellä tai tarvittaessa *työ- ja elinkeinoministeriön* kuulutuksella. Palvelukseen voidaan määrätä astumaan heti. Asevelvollisuuslain 86 §:ssä tarkoitetun puolustusvoimien osittaisen liikekannallepanon aikana palvelukseen voidaan määrätä siviilivarantoon kuuluva siviilipalvelusvelvollinen. Puolustusvoimien yleisen liikekannallepanon aikana palvelukseen voidaan määrätä myös lisävarantoon kuuluva siviilipalvelusvelvollinen, 50 vuotta täyttäneet voidaan määrätä palvelukseen kuitenkin ainoastaan eduskunnan suostumuksella.

63 (62) §

(3—5 mom. kuten HE)

Täydennyspalvelukseen sovellettavat muut säännökset

Jos 58—62 §:ssä ei toisin säädetä, täydennyspalvelukseen sovelletaan siviilipalvelusvelvollista ja palveluksen suorittamista koskevia säännöksiä.

Täydennyspalvelukseen ei kuitenkaan sovelleta 14 §:n 1 ja 2 momenttia, 31—33 §:ää, 39 §:n 1 momenttia eikä 41 §:ää.

Siviilipalveluskeskus määrää liikekannallepanotilanteessa 4 momentissa tarkoitettujen viranomaisten käyttöön niiden pyynnöstä tarpeelliseksi katsomansa määrän siviilipalvelusvelvollisia, joita ei ole 67 §:n 1 ja 2 momentin mukaisesti vapautettu palveluksesta tai varattu terveydenhuollon ammattihenkilöstöä poikkeusoloissa koskevan varausjärjestelmän puitteissa terveydenhuollon tehtäviin taikka määrätty valmiuslain (1080/1991) mukaisesti suorittamaan yleistä työvelvollisuutta tai terveydenhuollon työvelvollisuutta.

9 luku**Ylimääräinen palvelus ja palvelus liikekannallepanon aikana**

66 (65) §

64 (63) §

*Ylimääräinen palvelus**Ylimääräiseen palvelukseen ja liikekannallepanon aikaiseen palvelukseen sovellettavat säännökset*

(1 mom. kuten HE)

Tasavallan presidentti voi päättää normaaliolojen vakavassa häiriötilanteessa tai poikkeusoloissa valtioneuvoston *esityksestä*, että siviilipalveluskeskus voi määrätä siviilivarantoon kuuluvia siviilipalvelusvelvollisia ylimääräiseen palvelukseen.

Ylimääräiseen palvelukseen ja liikekannallepanon aikaiseen palvelukseen sovelletaan 23—26 ja 35—38 §:n, 39 §:n 2 ja 3 momentin sekä 42, 43 §:n sekä 44 §:n 1 momentin 4 kohdan ja 2

momentin säännöksiä palveluksen järjestämisestä.

(2 mom. *poist.*)

67 (66) §

Palvelukseen määräämättä jättäminen hakemuksesta yleisen edun vuoksi

(1 mom. kuten HE)

*Ylimääräiseen palvelukseen ja liikekannallepanon aikaiseen palvelukseen jätetään kutsu-
matta myös siviilipalvelusvelvollinen, joka toimii 31 §:n 3 momentissa tarkoitetussa tehtävässä. (Uusi 2 mom.)*

Työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella voidaan säätää tarkemmin 1 momentissa tarkoitusta hakemusmenettelystä.

10 luku

Palvelusrikkomukset ja kurinpito

68 (67) §

Palvelusrikkomus

Siviilipalvelusvelvollinen, joka laiminlyö 38 §:ssä tarkoitetut palvelustehtävien suorittamiseen liittyvät velvoitteensa tai toimii muutoin vastoin palvelusvelvoitteitaan, voidaan määrätä kurinpitorangaistukseen siten kuin tässä laissa säädetään. Siviilipalveluspaikan 45 §:ssä tarkoitetun vastuuhenkilön tulee tehdä palvelusrikkomuksesta tiedon saatuaan siviilipalveluskeskukselle kirjallinen palvelusrikkomusilmoitus, ellei asiaa sen vähäisen merkityksen vuoksi jätetä silensä tai suullisen huomautuksen varaan.

69—71 (68—70) §
(Kuten HE)

11 luku

Siviilipalvelusvelvollisuuden rikkominen

72—74 (71—73) §
(Kuten HE)

75 (74) §

Siviilipalvelusrikos

Siviilipalvelusvelvollinen, joka hänelle määrätystä kurinpitorangaistuksesta huolimatta edelleen olennaisesti laiminlyö 38 §:n mukaisen palvelusvelvollisuutensa, on tuomittava *siviilipalvelusrikoksesta* vankeuteen ajaksi, joka vastaa enintään puolta hänen jäljellä olevasta palvelusajastaan.

(2—4 mom. kuten HE)

76 (75) §
(Kuten HE)

77 (76) §

Siviilipalvelusrikos ylimääräisen palveluksen tai liikekannallepanon aikana

Siviilipalvelusvelvollinen, joka ylimääräisen palveluksen tai liikekannallepanon aikana hänelle määrätystä kurinpitorangaistuksesta huolimatta edelleen *olennaisesti* laiminlyö palvelukseen kuuluvan velvollisuutensa, on tuomittava *siviilipalvelusrikoksesta ylimääräisen palveluksen tai liikekannallepanon aikana* vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.

(2 mom. kuten HE)

78 (77) §

Rikosilmoitus

Rikosilmoituksen 72—77 §:ssä tarkoitetuista rikoksista tekee siviilipalveluskeskus siviilipalveluspaikan toimittaman palvelusrikkomusilmoituksen perusteella. Rikosilmoitus on tehtävä siviilipalvelusvelvollisen kotipaikan tai siviilipalveluskeskuksen sijaintipaikkakunnan poliisille. Rikosilmoituksessa on mainittava siviilipalvelusvelvollisen suorittama ja jäljellä oleva palvelusaika sekä asian tutkimiseen vaikuttavat seikat.

Virallinen syyttäjä ei saa nostaa syytettä 72—77 §:ssä tarkoitettua rikoksesta, ellei siviilipalveluskeskus ole tehnyt siitä rikosilmoitusta.

Siviilipalvelusvelvollinen, jota vastaan on tehty rikosilmoitus 74 tai 75 §:ssä tarkoitettusta rikoksesta, on välittömästi kotiutettava.

79 (78) §
(Kuten HE)

80 (79) §

*Rikosoikeudellisten säännösten ja rangaistus-
määräysmenettelyn soveltaminen*

Edellä 72—77 §:ssä tarkoitettujen rikosten käsittelyyn sovelletaan, mitä oikeudenkäynnistä rikosasioissa sekä sakkorangaistuksesta, vankeusrangaistuksesta ja sen täytäntöönpanosta säädetään, ellei tässä laissa toisin säädetä. Rangaistus 72 §:ssä tarkoitettusta tiedonantovelvollisuuden rikkomisesta ja 73 §:ssä tarkoitettusta täydennyspalvelusvelvollisuuden rikkomisesta voidaan määrätä myös rangaistusmääräysmenettelystä annetun lain (692/1993) mukaisessa rangaistusmääräysmenettelyssä.

81 (80) §

Siviilipalveluksesta kieltäytymistä ja siviilipalvelusrikosta koskevat erityissäännökset

Edellä 74 tai 75 §:n nojalla tuomittua vankeusrangaistusta ei saa määrätä ehdolliseksi, eikä sen sijasta saa määrätä yhdyskuntapalvelua. Vankeusrangaistus tuomitaan täysin päivin. Vankeutta voidaan tuomita vähemmän kuin rikoslain (39/1889) 2 c luvun 2 §:n 2 momentissa säädetty vähimmäisaika.

Edellä 74 tai 75 §:n mukaisesta rikoksesta ja muusta rikoksesta ei saa määrätä yhteistä vankeusrangaistusta eikä niistä tuomittua vankeusrangaistusta saa yhdistää eikä laskea yhteen muusta rikoksesta tuomitun rangaistuksen kanssa. Jos muusta rikoksesta tuomittu vankeusrangaistus tai sakon muuntorangaistus tulee täytäntöönpantavaksi samanaikaisesti siviilipalvelusrikoksesta tai siviilipalveluksesta kieltäytymisestä tuomitun rangaistuksen kanssa, pannaan

ensin täytäntöön muusta rikoksesta tuomittu rangaistus.

(3 mom. kuten HE)

Edellä 74—77 §:n nojalla tuomittua vankeusrangaistusta ei merkitä rikosrekisteriin eikä sitä saa ottaa huomioon myöhemmin rangaistuksen koventamisperusteena.

82 (81) §

Ehdonalainen vapaus

Ehdonalaisessa vapaudessa 74 tai 75 §:n mukaisesta rikoksesta annetun tuomion perusteella olevan siviilipalvelusvelvollisen koeaika on jäljellä oleva palvelusaika. Jäljellä olevan palvelusajan määrää siviilipalveluskeskus saatuaan vankilaviranomaiselta tiedon suoritettusta rangaistuksesta. Ellei erityisiä syitä ole, siviilipalvelusvelvollista ei määrätä valvontaan.

(2 mom. kuten HE)

Ehdonalaisen vapauden 83 §:n perusteella menettänyt ei päästetä uudelleen ehdonalaiseen vapauteen.

83 (82) §

Ehdonalaisen vapauden menettäminen

Jos 74 §:n mukaisesta siviilipalveluksesta kieltäytymisestä tuomittu ehdonalaisessa vapaudessa ollessaan syyllistyy 74 tai 75 §:n mukaiseen rikokseen, hänet tuomitaan niistä säädetyn rangaistuksen asemasta menettämään ehdonalainen vapautensa.

Jos 75 §:n mukaisesta siviilipalvelusrikoksesta tuomittu ehdonalaisessa vapaudessa ollessaan syyllistyy uudelleen siviilipalvelusrikokseen, hänet tuomitaan menettämään ehdonalainen vapautensa. Lisäksi tuomioistuimella voi määrätä hänelle uuden rangaistuksen 75 §:n 1 momentin mukaisesti.

(3 mom. kuten HE)

84 (83) §
(Kuten HE)

85 (84) §

Siviilipalvelusvelvollisuuden päätyminen vankeusrangaistuksen johdosta

(1 mom. kuten HE)

Siviilipalvelusrikoksesta tuomitun palvelusvelvollisuus jatkuu tarvittaessa myös vankeusrangaistuksen raukeamisen tai suorittamisen jälkeen edellä 75 §:n 4 momentissa mainituin tavoin, ellei palvelusvelvollista ole vapautettu palveluksesta terveydellisillä perusteilla.

(3 mom. kuten HE)

86 (85) §

Oikeudenkäynti ja tuomioistuimen ja virallisen syyttäjän tiedonantovelvollisuus

Syyte 72—77 §:ssä tarkoitetusta rikoksesta voidaan tutkia siviilipalvelusvelvollisen kotipaikan tai siviilipalveluskeskuksen sijaintipaikkakunnan yleisessä alioikeudessa.

Tuomioistuimen on ilmoitettava siviilipalveluskeskukselle 72—77 §:ssä koskevassa asiassa tekemästään ratkaisusta tai asian sillensä jättämisestä. Virallisen syyttäjän on annettava vastaava ilmoitus, jos hän tekee mainittuja rikoksia koskevassa asiassa päätöksen jättää syyttämättä.

Jos tuomioistuimessa sen käsitellessä 72—77 §:ssä tarkoitettua rikosta vastaajana olevalla ei ole oikeudenkäyntiavustajaa tai -asiamiestä ja asian laadun vuoksi tai muusta syystä voidaan olettaa, ettei hän pysty yksin valvomaan oikeuttaan, hänelle on määrättävä oikeudenkäyntiavustaja. Oikeudenkäyntiavustaja voidaan määrätä myös esitutinnan aikana riippumatta siitä, tuleeko asia tuomioistuimen käsiteltäväksi. Avustajan määräämisestä ja avustajalle suoritettavasta palkkiosta ja korvauksesta on voimassa, mitä niistä säädetään oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain (689/1997) 2 luvussa.

12 luku

Rekisterit ja tietosuoja87 (86) §
(Kuten HE)

88 (87) §

Rekisterinpitäjät

Työ- ja elinkeinoministeriö vastaa siviilipalvelusrekisterin yleisestä toimivuudesta, tietoturvallisuudesta, rekisteriin talletettavien tietotyyppien määrittelystä sekä rekisteritoimintojen yhtenäisyydestä.

Työ- ja elinkeinoministeriö määrittelee eri käyttäjäryhmille työtehtävien edellyttämät käyttöoikeudet siviilipalvelusrekisteriin. *Työ- ja elinkeinoministeriö* myöntää käyttöoikeudet *työ- ja elinkeinoministeriön* ja siviilipalveluskeskuksen henkilöstölle sekä 45 §:ssä tarkoitetuille siviilipalveluspaikkojen vastuuhenkilöille. Vastuuhenkilöt myöntävät *työ- ja elinkeinoministeriön* antaman luvan puitteissa siviilipalvelusrekisteriin rajatut käyttöoikeudet siviilipalvelupaikan muille siviilipalvelusvelvollisten asioita hoitaville henkilöille.

(3 mom. kuten HE)

Siviilipalvelusrekisterin käyttäjänä ja ylläpitäjänä toimivat *työ- ja elinkeinoministeriö* ja siviilipalveluskeskus toimivaltaansa kuuluvien tehtävien osalta. Siviilipalveluspaikat toimivat siviilipalvelusrekisterin käyttäjänä ja ylläpitäjänä palveluksessaan olevien siviilipalvelusvelvollisten jäljempänä 90 §:n 1 momentissa yksilöityjen tietojen osalta.

(5 mom. kuten HE)

89 (88) §
(Kuten HE:n 88 §)

90 (89) §

Rekisterin tietosisältö

Siviilipalvelusrekisteriin merkitään 87 §:ssä tarkoitettujen tehtävien hoitamista varten siviilipalvelusvelvollisesta seuraavat tiedot:

(1—18 kohta kuten HE)

(2 ja 3 mom. kuten HE)

91 (90) §

(Kuten HE)

92 (91) §

Tietojen poistaminen siviilipalvelusrekisteristä

Siviilipalvelusvelvollista koskevat 90 §:n 1 momentissa määritellyt tiedot ja 90 §:n 2 momentissa tarkoitetut lääkärintarkastuskorttiin merkittävät tiedot poistetaan siviilipalvelusrekisteristä sen vuoden lopussa, jona siviilipalvelusvelvollinen täyttää 60 vuotta. Tiedot siirretään tällöin sota-arkistoon.

Edellä 90 §:n 3 momentissa tarkoitetut siviilipalvelusvelvollista koskevat tiedot poistetaan siviilipalvelusrekisteristä viiden vuoden kuluttua siitä, kun siviilipalvelusvelvollinen on kotiutunut täysin palvelleena. Jos tieto on saatu ja merkitty rekisteriin suoritettun palveluksen jälkeen siviilipalvelusvelvollisen kuoluessa siviilivaratontoon tai lisävarantoon, tieto poistetaan viiden vuoden kuluttua tiedon merkitsemisestä, kuitenkin viimeistään sen vuoden lopussa, jona siviilipalvelusvelvollinen täyttää 60 vuotta.

(3 ja 4 mom. kuten HE)

93 (92) §

Ulkopuoliset tietolähteet

Siviilipalveluskeskuksella ja työ-ja elinkeinoministeriöllä on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä siviilipalvelusrekisteriä varten niille laissa säädettyjen tehtävien suorittamiseksi seuraavia tietoja:

(1—10 kohta kuten HE)

11) työvelvollisuusrekisteriä poikkeusoloissa ylläpitävältä työ-ja elinkeinoministeriöltä tieto siviilipalvelusvelvollisista, joille on valmiuslain mukaisesti annettu työ määräys työvelvollisena liikekannallepanon aikaista palvelukseen määräämistä varten.

(2 mom. kuten HE)

Työ-ja elinkeinoministeriöllä ja siviilipalveluskeskuksella on oikeus saada 1 momentissa tarkoitetut tiedot teknisen käyttöyhteyden avulla siten kuin siitä asianomaisen rekisterinpitäjän kanssa sovitaan. Ennen tietojen luovuttamista rekisterinpitäjän on esitettävä selvitys tietojen suojauksesta henkilötietolain 32 §:n 1 momentissa tarkoitetulla tavalla

94 (93) §

(Kuten HE)

13 luku**Muutoksenhaku**

95—97 (94—96) §

(Kuten HE)

98 § (Uusi)

***Muutoksenhaku asevelvollisten vakaumuksen-
tutkintalautakunnan päätökseen***

Vakaumuksentutkintalautakunnan siviilipalvelukseen hyväksymistä koskevaan päätökseen saa hakea muutosta valittamalla Helsingin hallinto-oikeuteen 14 päivän kuluessa siitä, kun päätös on annettu hakijalle tiedoksi.

Päätökseen liittyvät asiakirjat on toimitettava valitusajan kuluessa hallinto-oikeudelle. Hallinto-oikeuden on käsiteltävä valitus kiireellisenä. Valitus ei estä päätöksen täytäntöönpanoa, jollei hallinto-oikeus toisin määrää.

Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

99 (97) §

Hallintolainkäyttölain soveltaminen

Sen lisäksi, mitä 95—98 §:ssä säädetään, muutoksenhakuun sovelletaan hallintolainkäyttölakia (586/1996).

14 luku**Erinäiset säännökset**

100—103 (98—101) §
(Kuten HE)

104 (102) §

Viranomaisten tiedonantovelvollisuus

Työ- ja elinkeinoministeriön, siviilipalveluskeskuksen ja puolustusvoimien on annettava kutsunanalaisille riittävät tiedot mahdollisuudesta hakeutua siviilipalvelukseen ja siviilipalveluksen sisällöstä.

15 luku**Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset**

105 (103) ja 106 (104) §
(Kuten HE)

107 (105) §

Siirtymäsäännökset

(1 mom. kuten HE)

Ennen tämän lain voimaantuloa palveluksensa aloittaneeseen siviilipalvelusvelvolliseen ei sovelleta palvelusaikaa koskevaa 4 §:ää eikä 40 §:n 1 momentin säännöksiä henkilökohtaisten lomien määrästä.

(3—6 mom. kuten HE)

Tämän lain voimaantullessa pääesikunta luovuttaa siviilipalvelusrekisteriin asevelvollisuusrekisterissä olevat siviilipalvelusvelvollisten perustiedot, palveluskelpoisuustiedot ja palveluskelpoisuuden määräytymistä koskevat terveydentilatiedot sekä siviilipalvelusvelvollisia koskevat tiedot tämän lain 67 §:ssä tarkoitetuista hakemuksista ja päätöksistä.

Tämän lain voimaantullessa *työ- ja elinkeinoministeriössä* vireillä olevat palveluspaikkahakemukset sekä sotilaslääneissä vireillä olevat 67 §:ssä tarkoitetut hakemukset tulee viran puolesta siirtää siviilipalveluskeskukseen ratkaistavaksi.

(9 mom. kuten HE)

3.**Laki****vuosilomalain 5 ja 7 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 18 päivänä maaliskuuta 2005 annetun vuosilomalain (162/2005) 5 §:n 3 momentti ja 7 §:n 2 momentin 9 kohta seuraavasti:

5 §
(Kuten HE)

7 §

Työssäolon veroinen aika

— — — — —
 Työssäolopäivien veroisina pidetään myös
 niitä työpäiviä tai työtunteja, jolloin työntekijä
 työsuhteen kestäessä on estynyt tekemästä työtä:
 — — — — —

9) reservin harjoituksen tai ylimääräisen palveluksen taikka siviilipalveluslain 58 §:ssä tarkoitetun täydennyspalveluksen tai 64 §:ssä tarkoitetun ylimääräisen palveluksen vuoksi; tai
 — — — — —

Voimaantulosäännös
 (Kuten HE)

5.

Laki**asevelvollisen kuoltua suoritettavasta taloudellisesta tuesta annetun lain 1 ja 2 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan asevelvollisen kuoltua suoritettavasta taloudellisesta tuesta 16 päivänä joulukuuta 1994 annetun lain (1309/1994) 1 §:n 1 momentti ja 2 §:n 3 momentti seuraavasti:

1 §
 (Kuten HE)

2 §

Tuen saamisen edellytykset

— — — — —
 Asevelvollisuuslaissa tarkoitettuun reservin
 kertausharjoitukseen, ylimääräiseen palveluk-

seen (*poist.*) taikka siviilipalveluslaissa tarkoitettuun täydennyspalvelukseen tai ylimääräiseen palvelukseen osallistuvan osalta tätä lakia sovelletaan siltä osin kuin kuolema on tapahtunut matkalla palvelukseen, palveluksessa tai paluumatkalla palveluksesta.

Voimaantulosäännös
 (Kuten HE)

6.

Laki**rikoslain 2 c luvun 5 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 19 päivänä joulukuuta 1889 annetun rikoslain (39/1889) 2 c luvun 5 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 780/2005, seuraavasti:

2 c luku

Vankeudesta

Ehdonalainen vapauttaminen

5 §

*Ehdonalaisen vapauttamisen määritelmä ja
määräytyminen*

— — — — —
Määräaikaista vankeusrangaistusta suorittava päästetään ehdonalaiseen vapauteen, jollei 9 §:stä muuta johdu, kun hän on suorittanut rangaistuksestaan kaksi kolmasosaa tai kahtakymmentäyhtä vuotta nuorempana tehdyn rikoksen perusteella tuomitusta rangaistuksesta puolet. Vanki, joka rikosta edeltäneiden kolmen vuoden aikana ei ole suorittanut vankeusrangaistusta vankilassa, päästetään ehdonalaiseen vapauteen, kun rangaistuksesta on suoritettu puolet tai

kahtakymmentäyhtä vuotta nuorempana tehdyn rikoksen perusteella tuomitusta rangaistuksesta yksi kolmasosa. Viimeksi mainitun määräosan soveltamista ei estä se, että henkilö on rikosta edeltäneiden kolmen vuoden aikana suorittanut vankilassa sakon muuntorangaistusta tai rangaistusta siviilipalveluslain (/) 74 §:ssä tarkoitusta siviilipalveluksesta kieltäytymisestä, 75 §:ssä tarkoitettua siviilipalvelusrikoksesta, 76 §:ssä tarkoitettua siviilipalveluksesta kieltäytymisestä ylimääräisen palveluksen tai liikekannallepanon aikana tai 77 §:ssä tarkoitettua siviilipalvelusrikoksesta ylimääräisen palveluksen tai liikekannallepanon aikana. Tämän lain 6 luvun 13 §:n mukainen vapaudenmenetysaika vähennetään edellä mainituista määräosista ja 12 §:n 1 momentissa tarkoitettua määräosasta.

— — — — —
Voimaantulosäännös
(Kuten HE)

Helsingissä 30 päivänä marraskuuta 2007

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Arto Satonen /kok
vpj. Jukka Gustafsson /sd
jäsen. Outi Alanko-Kahiluoto /vihr
Susanna Haapoja /kesk
Hannakaisa Heikkinen /kesk
Anna-Maja Henriksson /r
Arja Karhuvaara /kok
Merja Kuusisto /sd
Merja Kyllönen /vas

Esa Lahtela /sd
Jari Larikka /kok
Markus Mustajärvi /vas
Sanna Perkiö /kok
Paula Sihto /kesk
Katja Taimela /sd
Tarja Tallqvist /kd
vjäs. Henna Virkkunen /kok.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Ritva Bäckström.

VASTALAUSE 1

Perustelut

Ehdotamme siviilipalveluksen suorittamisajaksi 240 vuorokautta eli 8 kuukautta, mikä vastaa lähinnä keskimääräistä varusmiespalvelusaikaa. Valiokunnan mietinnössä siviilipalveluksen suorittamisajaksi ehdotetaan 362 vuorokautta.

Ehdotamme säädettäväksi siviilipalvelusvelvollisille mahdollisuuden 18 päivän pituiseen isyysvapaaseen mietinnön 12 päivän sijasta. Isiä tulee kannustaa vanhemmuuteen liittyvien velvollisuuksien jakamiseen tasa-arvoisesti äitien kanssa ja tukea aktiivista isyyttä. On tärkeää, että myös siviilipalveluksessa olevat isät voivat olla lapsensa kanssa ja luoda häneen läheisen suhteen jo pienestä. Vanhasen II hallituksen ohjelmassa luvataan pidentää isyysvapaata kahdella viikolla vuonna 2010. On tärkeää, että myös uudet isyysloman pidennykset annetaan heti kaikille kansalaisille, myös siviilipalvelusvelvollisille.

Ehdotamme siviilipalveluksesta kieltäytymisen ja siviilipalvelusrikoksen osalta tuomioistuimelle mahdollisuutta tuomita vankeusrangaistus ehdollisena. Tuomioistuimet noudattaisivat rikoslain yleistä säännöstä ehdollisen ja eh-

dottoman tuomion valinnassa. Koeajaksi määrättäisiin jäljellä oleva palvelusaika. Samoin ehdotamme kohtuuttoman pitkän vankeusajan "puolet jäljellä olevasta palvelusajasta" lyhentämistä yhteen kolmasosaan.

Ehdotamme laista poistettavaksi erityisten poikkeusolojen osalta vakaumuksen tutkintalautakuntajärjestelmää. Emme kannata paluuta eettisen vakaumuksen tutkintaan, koska siitä saadut kokemukset olivat erittäin huonoja. On syytä epäillä, että tutkinnan suorittaminen ei nykyään tule perustumaan objektiivisuuteen ja hakijoiden vakaumuksen tasapuoliseen arviointiin.

Ehdotamme, että uutta lakia, muun muassa lyhyempää palvelusaikaa sovellettaisiin lain voimaantullessa siviilipalvelusta suorittaviin.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että valiokunnan mietintöön sisältyvät 2.—15. lakiehdotus hyväksytään valiokunnan mietinnön mukaisina ja

että 1. lakiehdotus hyväksytään muutettuna seuraavasti:

Vastalauseen muutoehdotukset**1.****Siviilipalveluslaki**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

(Kuten TyVM)

Yleiset säännökset**1—3 §**

4 §

Siviilipalvelusaika

Siviilipalvelusaika on 240 päivää.

5—17 §
(Kuten TyVM)

4 luku**(Poist.)**

18—34 §
(Kuten TyVM:n 23—39 §)

35 (40) §

Lomat

Siviilipalvelusvelvollisella on oikeus ilman erikseen esitettävää syytä myönnettävään 18 päivän henkilökohtaiseen lomaan ja oman lapsen syntymän yhteydessä pidettävään 18 päivän isyysvapaaseen. Jos siviilipalvelusvelvollinen on palvelusaikana erityisesti kunnostautunut, hänelle voidaan myöntää kuntoisuuslomaa yhteensä enintään 20 päivää. Siviilipalvelusta suoriittavan naisen raskauden, synnytyksen ja äitiyden perusteella annettavat lomat määräytyvät vastaavasti kuin naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta annetussa laissa säädetään.

(2 ja 3 mom. kuten TyVM)

36—68 §
(Kuten TyVM:n 41—73 §)

69 (74) §

Siviilipalveluksesta kieltäytyminen

Siviilipalvelusvelvollinen, joka jättää saapumatta tämän lain 3 §:ssä tarkoitettuun peruskoulutukseen tai työpalveluun, lopettaa sen tai ilmoittaa kirjallisesti kieltäytyvänsä siviilipalveluksesta, on tuomittava *siviilipalveluksesta kiel-*

täytymisestä vankeuteen ajaksi, joka vastaa yhtä kolmasosaa hänen jäljellä olevasta palvelusajastaan. Tuomio voidaan määrätä ehdollisena. Ehdollisen tuomion valinnassa noudatetaan rikoslain 6 luvun 9 §:n 1 momentin määräyksiä. Koeajaksi määrätään jäljellä oleva palvelusaika.

(2 ja 3 mom. kuten TyVM)

70 (75) §

Siviilipalvelusrikos

Siviilipalvelusvelvollinen, joka hänelle määrätystä kurinpitorangeistuksesta huolimatta edelleen olennaisesti laiminlyö 37 §:n mukaisen palvelusvelvollisuutensa, on tuomittava *siviilipalvelusrikoksesta* vankeuteen ajaksi, joka vastaa enintään yhtä kolmasosaa hänen jäljellä olevasta palvelusajastaan. Tuomio voidaan määrätä ehdollisena. Ehdollisen tuomion valinnassa noudatetaan rikoslain 6 luvun 9 §:n 1 momentin säännöksiä. Koeajaksi määrätään jäljellä oleva palvelusaika.

(2—4 mom. kuten TyVM)

71—74 §
(Kuten TyVM:n 76—80 §)

75 (81) §

Siviilipalveluksesta kieltäytymistä ja siviilipalvelusrikosta koskevat erityissäännökset

Edellä 69 tai 70 §:n nojalla tuomitun rangastuksen sijasta ei saa määrätä yhdyskuntapalvelua. Vankeusrangaistus tuomitaan täysin päivin. Vankeutta voidaan tuomita vähemmän kuin rikoslain (39/1889) 2 c luvun 2 §:n 2 momentissa säädetty vähimmäisaika.

(2—4 mom. kuten TyVM)

76—92 §
(Kuten TyVM:n 82—97 §)

98 §
(Poist.)

Vastalause 1

TyVM 9/2007 vp — HE 140/2007 vp

93—100 §
(Kuten TyVM:n 99—106 §)

(2 ja 3 mom. poist.)
(2 ja 3 mom kuten TyVM:n 4 ja 5 mom.)
(6 mom. poist.)
(4—6 mom. kuten TyVM:n 7—9 mom.)

101 (107) §

Siirtymäsäännökset

(1 mom. kuten TyVM)

Helsingissä 30 päivänä marraskuuta 2007

Merja Kyllönen /vas
Markus Mustajärvi /vas

VASTALAUSE 2

Perustelut

Sosialidemokraatit kannattavat yleistä asevelvollisuutta. Siviilipalvelusta voidaan pitää hyvänä vaihtoehtona aseelliselle palvelukselle yhteiskunnan ja yksilön kannalta verrattuna esimerkiksi huonolla motivaatiolla suoritettuun asepalvelukseen tai totaalikieltäytymiseen. Siviilipalvelusta on syytä kehittää, jotta se nähdään järkevänä vaihtoehtona aseelliselle palvelukselle. Hallituksen esitys on askel parempaan suuntaan, mutta siinä ehdotetut toimenpiteet eivät ole riittäviä huomioiden esimerkiksi eri palvelusmuotoja suorittavien henkilöiden keskinäinen yhdenvertaisuus.

Ehdotammekin siviilipalveluslakiin siviilipalvelusjärjestelmän oikeudenmukaisuutta parantavia muutoksia. Katsomme, etteivät ehdottamamme muutokset — mm. palvelusajan lyhentäminen 11 kuukauteen — ole uhka yleiselle asevelvollisuusjärjestelmälle Suomessa. Vaikka siviilipalveluksen valitsisi jatkossa suurempi osa ikäluokasta, ei muutos tule olemaan merkittävä Suomen puolustuksen tai kansalaisten maanpuolustustahdon kannalta. Mahdolliset muutokset saattaisivat lisätä siviilipalveluksen suorittavien osuutta ikäluokasta kahdella tavalla. Ensinnäkin palvelusajan lyhentäminen saattaa jonkin verran karsia huonosti motivoitunutta väkeä armeijasta siviilipalvelukseen, mikä sinänsä on aivan toivottavaa. Näin vähennetään armeijan keskeyttämisistä ja joitain ikäviä lieveilmiöitä palveluspaikoilla. Toiseksi palvelusajan riittävän lyhentämisen myötä kynnys totaalikieltäytymiseen nousee hieman niin, että valintatilanteessa kenties vähän todennäköisemmin suoritetaan siviilipalvelus kuin kieltäydytään palveluksesta.

Lakiehdotuksen 4 §:ssä ehdotetaan siviilipalveluksen kestoksi 362 vuorokautta nykyisen 395 vuorokauden sijasta. Uudistus on myönteinen, mutta riittämätön: palvelusaika on edelleen, huomioiden kansainvälisten ihmisoikeustoi-
mielinten kannat, liian pitkä, ja sitä on pidettävä rangaistuksenluonteisena. Siviilipalveluksen pi-

tuutta ihmisoikeuksien ja kansalaisoikeuksien kannalta ovat arvostelleet mm. YK:n ihmisoikeuskomitea, Euroopan neuvoston ihmisoikeusvaltuutettu, Euroopan neuvoston sosiaalisten oikeuksien komitea sekä Amnesty International.

Siviilipalvelus- ja varusmiespalvelusaikoja vertailtaessa on otettava huomioon, että asepalveluksessa yleisin ja lyhin varusmiespalvelusaika on 180 vuorokautta. Keskimääräinen palvelusaika varusmiehillä on alle yhdeksän kuukautta. Tähän verrattuna hallituksen esittämä siviilipalvelusaika on pitkä ja lyhimpään varusmiespalvelusaikaan verrattuna yli kaksinkertainen. Siviilipalveluksen pituutta voidaan siten edelleen pitää rangaistuksenomaisen pitkänä. Ihmisoikeuksia koskeva oikeuskäytäntö huomioon ottaen olisi palvelusaika lyhennettävä 330 vuorokauteen.

Siviilipalvelusajan pituutta verrattuna varusmiespalvelukseen on yleensä perusteltu sillä, että asepalveluksen ns. kokonaisrasittavuus on siviilipalvelusta suurempi. Tällä ei kuitenkaan voida perustella siviilipalveluksen yli kaksinkertaista suorittamisaikaa asepalvelukseen nähden. Tässä harkinnassa ei myöskään yleensä huomioida siviilipalveluksen suorittamisen myöhemmin tuottamia haittoja, esimerkiksi sitä, että varusmiespalveluksessa johtajakoulutuksen saaneet saatetaan asettaa siviilipalveluksen suorittaneita parempaan asemaan työelämässä.

Ottaen huomioon siviilipalvelusmiesten pidempi palvelusaika, emme kannata puolustusvaliokunnan ehdotusta kertausvelvoitteen asettamisesta siviilipalvelusmiehille.

Lakiehdotuksen neljäs luku sisältää säännökset siviilipalvelushakemuksen käsittelystä erityisolioissa. Hallituksen esityksen mukaan vakaumukseen perustumattoman siviilipalvelukseen hakeutumisen ehkäisemiseksi ehdotetaan liikekannallepanotilanteessa ja normaaliajan vakavassa häiriötilanteessa jätetyn siviilipalvelushakemuksen hyväksymisen edellytykseksi vakaumuksentutkintaa. Vakaumuksentutkinta eh-

dotetaan toteutettavaksi erityisessä vakaumuksetutkintalautakunnassa, joka olisi puolueeton asiantuntijaelin. Katsomme, että vakaumusetutkintalautakuntaan on suhtauduttava kriittisesti, koska erityisesti kriisioloissa yksilön vakaumuksen objektiivinen arviointi on äärimmäisen vaikeaa. Olemme kuitenkin valmiit hyväksymään lautakunnan olemassaolon, sillä lakia korjattiin valiokuntakäsittelyssä siten, että lautakunnan päätöksestä on valitusoikeus.

Olemme huolissamme vakaumusetutkintalautakunnan objektiivisuudesta liikekannallepanon tai muun vastaavan poikkeustilan aikana. Vakaumusetutkintalautakunnan kokoonpanosta ehdotetun 20 §:n mukaan jäsenenä on oltava mm. uskonnollisiin ja eettisiin vakaumuksiin perehtynyt ylemmän korkeakoulututkinnon suorittanut jäsen. Jotta voidaan olla varmoja, että jäsen todella on perehtynyt uskonnollista vakaukusta koskeviin asioihin, ja jotta lautakunnan kokoonpano olisi asian luonne huomioon ottaen tasapainoinen, olisi lautakunnan jäseneksi syytä ottaa myös edustaja yhdestä Suomen merkittävimmistä uskontokunnasta (tällä hetkellä evankelisluterilainen kirkko) sekä tämän lisäksi yksi jäsen, joka olisi Suomessa rekisteröityjen muiden uskontokuntien yhteinen edustaja. Vakaukusetutkinnassa on huolehdittava tutkinnan puolueettomuudesta ja siitä, että hyväksymiskriteerit ovat kohtuulliset.

Kannatamme hallituksen esityksen 40 §:n 1 momentissa ehdotettua siviilipalvelusmiesten isyysvapaan pidentämistä. Vanhemmuuden tukemiseksi ja yhdenvertaisuuden takaamiseksi tulisi isyysvapaan pituuden niin varusmiehille kuin siviilipalvelusmiehillekin kuitenkin olla samanpituisen kuin työssäkäyvillä isillä. Ehdotammekin lain 40 §:n 1 momenttiin tehtäväksi edellä mainitut muutokset. Vastaavat muutokset on tehtävä myös asevelvollisuuslakiin. Lisäksi siviilipalvelusmiehellä tulee olla oikeus osallistua synnytysvalmennukseen, neuvolan isäryhmän tapaamisiin sekä olla läsnä synnytyksessä, vaikka ne ajoittuisivat siviilipalvelusvelvollisen työajalle.

Lakiehdotuksen mukaan valtio ottaa vastuuta majoituskustannusten korvaamisesta. Tämä

muutos on välttämätön, jotta siviilipalvelusmiehille laissa turvattu oikeus maksuttomaan majoitukseen toteutuisi myös käytännössä. Puolustusvaliokunta katsoo, että koska kustannukset II kuntaryhmässäkin saattavat olla miltei pääkaupunkiseudun tasolla, on maksimikorvaukselle koko maassa asetettava yhteinen yläraja. Katsomme, että majoituskustannuksia koskevaa pykälää on syytä muuttaa tältä osin kuten puolustusvaliokunta ehdottaa, kuitenkin niin, että yläraja olisi asetettu realistisemmalle tasolle, 350 euroon.

Siviilipalveluksesta kieltäytymisen rangaistusseuraamuksen kesto olisi ehdotuksen mukaan jatkossa enintään 181 vuorokautta, mikä vastaa puolta ehdotetusta uudesta siviilipalvelusajasta (362 vuorokautta). Totaalikieltäytymisestä langetettavat rangaistukset ovat suhteettoman kovia. Lisäksi kun otetaan huomioon esimerkiksi YK:n ihmisoikeuskomitean kehoitus, jonka mukaan Suomessa olisi syytä laajentaa rauhan aikana palveluksesta vapautettujen Jehovan todistajien erityiskohtelu koskemaan myös muita ryhmiä, on totaalkieltäytyjien rangaistusta mielestämme syytä alentaa kolmasosaan jäljellä olevasta palvelusajasta. Siviilipalveluksesta kieltäytyvälle määrättävän rangaistuksen keston lyhentämisen seurauksena on alennettava myös siviilipalvelusrikoksesta langetettavaa rangaistusta niin, että rangaistuksen pituus olisi enintään yksi kolmasosa kyseisen henkilön jäljellä olevasta palvelusajasta.

Lakiehdotuksen mukaan rangaistus siviilipalvelusvelvollisuudesta kieltäytymisestä tai velvollisuuksien olennaisesta laiminlyönnistä kriisitilanteessa on enintään kaksi vuotta vankeutta. Vankeusrangaistuksen enimmäispituus, kaksi vuotta, on liian ankara seuraamus siviilipalveluksen aikana tehdystä laiminlyönnistä. Rangaistusaika on lyhennettävä yhteen vuoteen molemmissa tapauksissa.

Lain voimaantullessa sitä sovelletaan myös siviilipalveluksensa jo aloittaneisiin henkilöihin. Jotta siviilipalveluksensa jo aloittaneita ja lain voimaantulon jälkeen siviilipalvelukseen hakeutuvia ei asetettaisi eriarvoiseen asemaan, tulisi uuden lain koskea myös palvelusajan osal-

ta niitä, joiden siviilipalvelus on kesken lain tullessa voimaan. Siksi ehdotamme 107 §:n 2 momentin poistettavaksi. Myös 107 §:n 6 momentti on poistettava, sillä lievemmän lain periaatetta on noudatettava myös tuomittaessa henkilö rangaistukseen siviilipalvelusrikkomuksesta.

Pidämme tärkeänä sitä, että aiempaa ennakkoluulottomammin selvitetään erilaisia mahdollisuuksia vaihtoehtojen kasvattamiseksi siviilipalveluksen palvelupaikoissa. On tärkeää saada jokaisen siviilipalvelukseen osallistuvan työpanos yhteiskunnan käyttöön myös palveluksen suorittajan kannalta motivoivalla tavalla. Siviili-

palveluspaikkoja tulee olla riittävästi. On tutkittava mahdollisuudet suorittaa siviilipalvelus myös kehitysyhteistyötehtävissä.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että valiokunnan mietintöön sisältyvät 2.—15. lakiehdotus hyväksytään valiokunnan mietinnön mukaisina ja

että 1. lakiehdotus hyväksytään muutettuna seuraavasti:

Vastalauseen muutosehdotukset

1.

Siviilipalveluslaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1—3 §
(Kuten TyVM)

4 §
Siviilipalvelusaika

Siviilipalvelusaika on 330 päivää.

5—19 §
(Kuten TyVM)

20 §

Lautakunnan asettaminen ja jäsenten kelpoisuusvaatimukset

(1 mom. kuten TyVM)

Lautakunnassa on puheenjohtaja, varapuheenjohtajana toimiva lakimiesjäsen, vähintään majurin arvoinen asevelvollisuusasioihin ja kokonaismaanpuolustukseen perehtynyt sotilasjäsen, siviilipalvelusasioihin perehtynyt jäsen,

psykiatrian erikoiskoulutuksen saanut lääkärijäsen, uskonnollisiin ja eettisiin vakaumuksiin perehtynyt ylemmän korkeakoulututkinnon suorittanut jäsen, *Suomen merkittävintä uskontokuntaa edustava jäsen, Suomessa rekisteröityjä muita uskontokuntia yhteisesti edustava jäsen* sekä esittelijänä toimiva lakimiessihteeri. Puheenjohtajaa lukuun ottamatta muille jäsenille tulee määrätä henkilökohtaiset varajäsenet.

(3 ja 4 mom. kuten TyVM)

21—39 §
(Kuten TyVM)

40 §

Lomat

Siviilipalvelusvelvollisella on oikeus ilman erikseen esitettävää syytä myönnettävään 18 päivän henkilökohtaiseen lomaan ja oman lapsen syntymän yhteydessä pidettävään 18 päivän

isyysvapaaseen. Jos siviilipalvelusvelvollinen on palvelusaikana erityisesti kunnostautunut, hänelle voidaan myöntää kuntoisuuslomaa yhteensä enintään 20 päivää. Siviilipalvelusta suoriuttavan naisen raskauden, synnytyksen ja äitiyden perusteella annettavat lomat määräytyvät vastaavasti kuin naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta annetussa laissa säädetään.

(2 ja 3 mom. kuten TyVM)

41—46 §
(Kuten TyVM)

47 §

Majoituskustannukset

Siviilipalveluspaikka osoittaa kirjallisesti siviilipalvelusvelvolliselle majoituksen työpalvelun alkaessa. Valtio korvaa siviilipalveluspaikalle siviilipalvelusvelvollisen kuukausittaiset majoituskustannukset *siten, että majoituskustannukset saavat olla enintään 350 euroa.*

(2—5 mom. kuten TyVM)

48—73 §
(Kuten TyVM)

74 §

Siviilipalveluksesta kieltäytyminen

Siviilipalvelusvelvollinen, joka jättää saapumatta tämän lain 3 §:ssä tarkoitettuun peruskoulutukseen tai työpalveluun, lopettaa sen tai ilmoittaa kirjallisesti kieltäytyvänsä siviilipalveluksesta, on tuomittava *siviilipalveluksesta kieltäytymisestä* vankeuteen ajaksi, joka vastaa *yhtä kolmasosaa* hänen jäljellä olevasta palvelusajastaan.

(2 ja 3 mom. kuten TyVM)

75 §

Siviilipalvelusrikos

Siviilipalvelusvelvollinen, joka hänelle määrätystä kurinpitorangaistuksesta huolimatta

edelleen olennaisesti laiminlyö 38 §:n mukaisen palvelusvelvollisuutensa, on tuomittava *siviilipalvelusrikoksesta* vankeuteen ajaksi, joka vastaa enintään *yhtä kolmasosaa* hänen jäljellä olevasta palvelusajastaan.

(2—4 mom. kuten TyVM)

76 §

Siviilipalveluksesta kieltäytyminen ylimääräisen palveluksen tai liikekannallepanon aikana

Siviilipalvelusvelvollinen, joka saatuaan määräyksen ylimääräiseen palvelukseen tai liikekannallepanon aikana jättää saapumatta palvelukseen, lopettaa palveluksen tai kieltäytyy palveluksesta, on tuomittava *siviilipalveluksesta kieltäytymisestä ylimääräisen palveluksen tai liikekannallepanon aikana* vankeuteen enintään yhdeksi vuodeksi.

77 §

Siviilipalvelusrikos ylimääräisen palveluksen tai liikekannallepanon aikana

Siviilipalvelusvelvollinen, joka ylimääräisen palveluksen tai liikekannallepanon aikana hänelle määrätystä kurinpitorangaistuksesta huolimatta edelleen olennaisesti laiminlyö palvelukseen kuuluvan velvollisuutensa, on tuomittava *siviilipalvelusrikoksesta ylimääräisen palveluksen tai liikekannallepanon aikana* vankeuteen enintään yhdeksi vuodeksi.

(2 mom. kuten TyVM)

78—106 §
(Kuten TyVM)

107 §

Siirtymäsäännökset

(1 mom. kuten TyVM)
(2 mom. *poist.*)
(2—4 mom. kuten TyVM:n 3—5 mom.)
(6 mom. *poist.*)

(5—7 mom. kuten TyVM:n 7— 9 mom.)

Helsingissä 30 päivänä marraskuuta 2007

Jukka Gustafsson /sd
Merja Kuusisto /sd
Esa Lahtela /sd

Katja Taimela /sd
Tarja Tallqvist /kd